

İstiklâl Marşı ve Mehmet Âkif

“Allah bir daha bu millete İstiklâl Marşı yazdırmasin.”

Yrd. Doç. Dr. Ömer İNCE¹

I. Dünya Savaşında müttefikleri yüzünden yenik sayılan Türk ordusu, savaşın arkasından işgal edilen yurdunu kurtarmak için bir ölüm kalım savaşına başlar. Bu savaşın adı; “kurtuluş”, “istiklâl” savaşdır. Vatanın her köşesinde saldırgan ve işgalci düşmana karşı canla başla topyekün bir “millî mücadele” yürütülür. Ziya Gökalp “Türkçülüğün Esasları” adlı eserinde; büyük ülkelerin toplumların sıkıntılı ve zor dönemlerinde ortaya çıktığını, bu ülkeler ile zor dönemlerin aşıldığını söyler.² Millî ve manevî değerleri coşkunlukla işleyen edebî eserler, zor zamanlarda milleti manen kuvvetli kılar. Savaş sırasında cephedeki askere cesaret ve kuvvet, geride kalana sabır ve metanet verecek şiirlere, hikâyelere, destanlara, türkülere ihtiyaç vardır. Böyle buhranlı devrelerde, milletin şâirlerden, yazarlardan beklediği manevî destek de budur.

İstiklal Savaşında Anadolu’da yakılan kurtuluş meşalesini daha da ateşleyecek, mücadeleye katılanların heyecanını, vatan sevgisini ve inançlarını canlı tutacak bir millî marşın eksikliği hissedilir. Türk “İstiklâl Marşı” da böyle bir dönemde bu ruhla yazılmıştır. Dolayısıyla yazıldığı dönemin endişeleri ve karamsarlıkları yanında, Türk Milletini tarihler boyu diri ve güçlü tutan değerlerle örülmüştür. Dönemin Genelkurmay Başkanı İsmet İnönü, o sırada Millî Eğitim Bakanı olan Hamdullah Suphi Bey’e bu konuyu iletir. Bakanlığın da konuyu benimsemesiyle millî marş süreci başlar. Yarışma açılır. Açılan yarışmaya 734 şiir gönderilir. Bunlardan 6 tane şiir ayrılır ama beğenilmez. Yarışmaya katılması arzulanan Mehmet Âkif, ödül var gerekçesiyle yarışmaya katılmamıştır. Aracılar da sokularak iknâ yoluna gidilen Âkif, 48 saat içinde şiirini tamamlar ve teslim eder. Daha önce ayrılan 6 şiirle birlikte beğendiklerini seçmeleri için ordu komutanlarına gönderilir. Yapılan değerlendirmeler sonunda, komutanlar gönderilen şiirler içinden Mehmet Âkif’in şiirini beğenir ve İstiklal Marşı olmak üzere seçerler.

Bir şiir olarak “İstiklal Marşı”nın başarısı sadece savaş sürecini çok iyi vermesi değildir. Şairinin gücü ve kişiliği de bu şiirde önemli bir yere sahiptir. “Birçok milletlerde istiklâl marşlarını yazanlar fazla kültürlü olmayan, fakat ânın heyecanını kuvvetle hisseden insanlardır. Türk “istiklâl marşı”nın üstün taraflarından biri, yazarının derin kültürlü, milletin ızdırapları ile beraber ortak değerlerini de samîmî olarak yaşayan büyük bir şair olmasıdır.”³

Şiirlerde dile hâkimiyet ve dil kullanımı önemlidir. Mehmet Âkif, Türkçeye hâkim güçlü bir şâirdir. Onu tanıyanlar: Güzel Türkçe’nin üzerine titrer ve güzel Türkçe’ye dokunanlara garazdır: Dininden Sonra dili gelir”⁴ derler. Nazım Hikmet “Kurtuluş Savaşı

¹ DEÜ, Buca Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

² Mehmet Kaplan, Edebiyatımızın İçinden, İst. 1978, s.83

³ Kaplan, a.g.e. s.83

⁴ Mithat Cemal, Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif, Ank., 1986, s.264

Destanı”nda O’nun için “Akif büyük şair, inanmış adam” diyerek aynı görüşleri paylaşır.⁵ İstiklal Marşımız, ses, şekil ve içerik itibariyle güzel bir şiirdir. “Her dilin bir takım söz ve söyleyiş incelikleri, dillerin dehâsından asırlarca işlenmiş olmasından doğan ifâde sırları vardır. Dillerde anahtar kelimeler vardır ki mânâları nice iz’anlara kapalı cümlelerin veya mısra’ların mânâ hazînelerine girecek kapıları açar. Bunun içindir ki o dildeki umûmî uslûbu, dilin yapısını cümle ve mısra’ mîmârisini, kelimelerin târihini , kısaca o dili iyi bilmek lâzımdır. İstiklâl Marşı Türkçenin bütün inceliklerini bilen bir şâir tarafından tam bir lisân ve vicdan sağlamlığı içinde söylenmiştir.”⁶

I.

**Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak**

İstiklâl Marşı’nın ilk kıt’ası “korkma” diyerek başlamaktadır. Millî marşın bu şekilde başlamasını yadırgayanlar olmuştur.⁷ Marşın yazıldığı devrin şartları göz önüne alınırsa bu eleştirinin haksız olduğu görülür. I. Dünya Savaşının arkasından, müttefikleri yenildiği için dolayısıyla yenik sayılan Türklerin yurdu düşmanları tarafından paylaşılmağa başlanmıştır. İzmir’e girilmiş, Bursa düşmüş Afyon kaybedilmiştir. Bununla yetinmeyen işgalciler Anadolu içlerine doğru ilerlemeğe başlamışlardır.

İstiklal Marşı yazımının henüz söz konusu olmadığı bu günlerde Mehmet Âkif, Anadolu’yu gezerek halkı milli kuvvetlere katılmağa ikna için nutuklar ve vaazlar vermekte idi. İstiklal Marşı yazmadan istiklal mücadelesine başlayan Mehmet Âkif, bayrak, istiklal, Hakk, vatan, din, îman konularında çok hassas olan ve bu değerlerini kaybedeceği endişesi taşıyan Türk milletine, cesaret, metanet ve sabır aşlamak, daha doğrusu onda mevcut bulunan bu duyguları harekete geçirmek üzere şiirine "korkma" sözüyle başlamıştır. Bayrak, bir milletin istiklâlinin sembolüdür. O elden ele dolaşan bir meş'ale gibi nesilden nesile, sönmeden, yere düşürülmeden devredilecek kutsal bir emanettir. Yurdun üzerinde tek bir Türk kalmayınca kadar bağımsızlığın sembolü olan bu “al sancak” dalgalanmalıdır ve dalgalanacaktır. Kesin, kararlı ve kendinden emin bir üslupla söylenen bu ilk dörtlük, bağımsızlık mücadelesindeki kararlılığını ve azmini sergilemesi açısından önemlidir. Kadın-erkek, yaşlı-genç bütün milletin katılımıyla yürütülen İstiklal mücadelesinde Atatürk’ün söylediği “Ya istiklal, ya ölüm!” sözü dörtlüğü veciz bir şekilde özetlemektedir.

II.

**Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk’a tapan, milletimin istiklâl!**

Şâir ikinci kıtada; bayrağımızı kırgın, küskün, öfkeli bir sevgiliye benzetmiştir. Hepimiz biliriz ki insanlara yabancıdan daha çok sevdiğinin sitemi ağır gelir. Şaire

⁵ Haluk Oral, Şiir Hikayeleri, İstanbul, 2008, s.30-31.

⁶ Banarlı, Nihad Sâmî, Resimli Türk Edebiyatı Târîhi, İst., 2004. C.II. s.1155

⁷ Emin Erişirgil, İslâmî Bir Şairin Romanı, (Haz. Prof.Dr. Aykut Kazancıgil, Prof.Dr. Cem Alpar) Ank., 1986, s.364

göre Bayrak; “hilal” kaşlarını çatarak adeta millete sitem etmekte, kızgınlığını sergilemektedir. Bu durumu gören millet de haliyle üzülmemektedir. Bayrak bu siteminde haklı mıdır? Milletinin duygularına tercüman olarak milleti adına konuşan şaire göre “hilal” bu davranışında haklı değildir. Çünkü millet hilalin gülmesi, göklerde nazlı nazlı süzülüp salınması için çok bedeller ödemiş, nice şehitler vermiş, kanlar dökmüştür. Bütün bunlara karşılık milletin ondan beklediği hilalin yüzünün gülmesidir. Uğruna dökülen kanlar ancak o zaman helal olacaktır. Bugün Türk vatanının bâzı bölgeleri istilâ edilmiş hatta bazı yerlerde bayraklarımız indirilmiş, yerlerine düşman bayrakları çekilmiş olabilir. Bu durum tabîî ki üzücüdür, ama geçicidir.

Türk Milleti hiçbir zaman Hakk’tan ayrılmamıştır. “Hakk” Tanrı, adalet ve hakikat gibi üç derin anlamı içinde barındıran bir kelimedir. Hakk’a tapan bu millet kimseye haksızlık etmemiştir. Milletin inancına göre Hakk’ın olduğu yerde bâtilin yeri yoktur. Yine inanca göre, eninde sonunda bu zulüm bitecek⁸ ve Haktan adaletten ayrılmayan bu millet, kesinlikle bayrağını yere düşürmeyecektir.⁹

Bu dörtlükte görülen Bayrağa yakarış ve sitem esasen, yüzyıllardır “hilal” uğruna, hak dini korumak ve yaymak için onca kan dökmüş, şehit vermiş Türk Milletinin sıkıntılarının bitmesi, yüzünün gülmesi için Allaha yapılmış bir duadır. Türk Milletinin Hakk’tan istediği bayrağını tekrar göklerde dalgalanır hâlde görmektir. Bunu görmek milletin en tabîî hakkıdır. Çünkü, Türk milleti, asırlarca İslâm dînini ve adaletini dünyaya yaymak için savaşmıştır. Bu uğurda pek çok şehit vermiştir. Böyle bir milletin düşman istilâsına uğraması haksızlıktır. Türk Milleti hiçbir zaman Hakk’ın yolundan ayrılmadığı için bu cezayı da hak etmemiştir. Onun hakkı istiklâldir.

III.

**Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.**

Dörtlükte “ben” kelimesi “biz” anlamıyla Türkleri karşılayacak şekilde kullanılmıştır. Türk Milleti ezelden beri hür yaşamış, ebede kadar da hür yaşayacaktır. Bundan kimsenin endişesi olmamalıdır.

İstiklal Savaşı Türkleri sömürge yapmak isteyen emperyalistlere karşı açılmış bir savaştır. Türkler tarihin her devrinde İstiklâl’i kendileri için en yüce değer olarak kabul etmişler, uğruna savaşmaktan da asla çekinmemişlerdir. Türk Milletine zincir vurup köleleştirme düşüncesi aklı başında bir insana ait olamaz. Bu, düpe düz çılgınlıktır. Tarih, Türklerin bağımsızlık uğruna yazdığı destanlarla doludur. Orhun Âbideleri, bağımsızlık uğruna yapılmış savaşların eski bir belgesi olarak tarihe tanıklık eder. (Bu açıdan bakıldığında Orhun Âbideleri ile Kurtuluş Savaşından sonra Atatürk’ün okuduğu Nutuk’u arasında büyük benzerlik vardır.) Ergenekon Destanında dağları eriten azim ve gücü bugün de engelleyecek, durduracak hiçbir güç yoktur. Dörtlük Atatürk’ün “Özgürlük benim karakterimdir” veciz sözüyle adeta özetlenmiş gibidir.

⁸ Kur’ân-ı Kerim sûre.17 ayet, 81

⁹ Kaplan, a.g.e. s.86

IV.

**Garbın afakımı sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddım var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
“Medeniyet!” dediğin tek dişi kalmış canavar?**

Dörtlükte üstünde durulmağa değer kelimelerden biri “çelik” kelimesidir. Bu kelime sağlamlığı, sanayileşmeyi ve silahı çağrıştıran simge bir kelimedir. Batı’nın maddî ve askerî (metalik ve mekanik) gücü bu kelimeye yüklenerek, “çelik zırhlı duvar”a benzetilmiştir. Böylece taraflar arasında maddî açıdan bir güç karşılaştırması yapılmıştır. Bu karşılaştırmada Batı’nın üstünlüğü açıktır. Bu Büyük güç karşısında Türk Milletinin yegâne güvencesi kalbindeki inancıdır. Avrupa mevcut teknik imkânlarını seferber ederek, topuyla, tüfeğiyle bir milleti yok etmek gayretindedir. Avrupa, her türlü medeni imkânlarını, Türkleri dünya haritasından silmek için, bir vasıta olarak kullanmaktan geri durmamaktadır. Mehmetçiğin süngüsüne; topla, tüfekte karşılık vermektedir. Avrupalı kendini çelik zırhlarla korurken Mehmetçik, onun modern silâhlarına ancak îman dolu göğsüyle karşı koymaktadır.

Toplumların inançları zor zamanlarda daha da güçlenir. İnançların temeli Hakk’tır. Tarih boyunca yapılan bütün savaşlarda inançlar maddeye üstün gelmiştir. Çanakkale Savaşları “çelik” karşısında “inanç”ın bir zaferi olarak görülebilir. İstiklal mücadelesinde de aynı durum söz konusudur. Milletin bağrında yanan İstiklal ateşinin eritemeyeceği çelik yoktur.

Anadolu halkının pek çoğu Kurtuluş Savaşı yıllarında tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan insanlardır. Hayvancılıkla uğraşan bu insanların hemen hepsi dağda bayırda hayvanını boğan öldüren canavarı iyi tanır. Saldırgan canavar, ulur ulur ve kurbanını boğarak öldürür. Mehmet Âkif bu gerçekliği; Bırakın canavar ne kadar ulursa ulusun, Korkacak durum yoktur. “İt ulur, kervan yürür” misali, gûyâ medeniyeti temsil eden bu yaşlanmış, yıpranmış canavar, bağımsızlığa inanmış millete asla zarar veremez diyerek meydan okur.

Dörtlüğün dikkat çeken kelimelerinden biri de “medeniyet” kelimesinin kullanımınıdır. Bu kelime şiirde sözlük veya terim anlamıyla kullanılmamıştır denilebilir. Mehmet Âkif; sanayileşen Avrupa toplumlarının, hem ham madde arayışı hem de sanayi ürünlerine pazar bulmak için çoğu Müslüman ve geri kalmış memleket ve milletlere yaptıkları uygulamaları hatırlatmak istediğini söylemek mümkündür. Sanayileşen Batı, bu milletleri kendine bağlamak ve sömürmek için her yolu kullanmıştır. Bu sömürgecilik hırsı Batı’nın insani erdemlerini yitirmesine sebep olmuştur. Bu değerlerini yitirmiş Batı artık doymak bilmeyen obur bir canavara dönmüştür. Canavarın ilgi alanı sadece Anadolu ile sınırlı değildir. Hindistan ve Pakistan’ın istiklal mücadelelerinde, Endonezya’da, Tunus’da Fas’da görülen hep aynı, adına “medeniyet” denilen tek dişi kalmış canavardır.¹⁰

Mehmet Âkif, Batıya ve medeniyete düşman bir insan değildir. Buradaki kullanma biçiminde ironi vardır. Batı, Türkleri Çanakkalede yenemedikleri halde, müttefikleri yenildiği için onları da yendiklerini sanan, İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunanlılar: “Biz

¹⁰ Erişirgil, a.g.e. s.367

Türkiye'ye medeniyet götürüyoruz” yaygaralarıyla işgale başlamışlardır. İşgallerin arkasından bu medeniyet temsilcilerinin millete yaptıkları akıl almaz zulüm ve vahşetlere karşı kullanılmış acı bir alaydır. Neticede iman dolu göğüsler karşısında yenilen tek diş kalmış canavarların bir kısmı Ege'den denize dökülürken, bir kısmı da Türk Bayrağını selamlayarak ülkelerine dönmüşlerdir.

V.

**Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.**

Bu kıt'ada, Mehmet Âkif genel bir hitap şeklinde herkese seslenmektedir, Bu hitabın muhatabı asker olduğu kadar aynı zamanda sivildir. Genç-yaşlı, kadın-erkek Türk milletinin hepsidir. Çünkü Mîsâk-ı Millî sınırları içinde yürütülen İstiklal savaşının stratejisi Atatürk'ün ifadesiyle: “Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Bu sathı bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı yurttaş kanıyla sulanmadıkça düşmana terk edilemez”. Bu durumda herkes bulunduğu köyü, kenti gövdesini siper ederek durduracaktır. Girmelerine değil! Şehit gövdeleriyle düşmanın önüne setler çekilerek, geçerken şöyle bir “uğrama”larına bile izin verilmeyecektir.

Hakk, mutlaka doğrunun ve mazlumun yanındadır. Bunu Tanrı kendi Hakk kitabında söylemektedir: “Seveceğiniz bir şey daha var; Allah'tan yardım ve yakın zamanda bir zafer. İnananları müjdele.¹¹” Dörtlüğün son iki dizesi de bu Tanrı sözünün çevirisi gibidir. Tanrı sözünden endişe edilemeyeceğine göre; Bu haçlı seferlerinden beri sistematik olarak yok etmeye yönelik sürdürülen ve hep Türkler tarafından önü kesilen hayasız akınlar uzun sürmeyecektir. Allah zafere söz vermiştir. Bunun zamanı bilinmez. İnançlı her insan bunun için sadece şöyle der: “Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın”, Şüphesiz zaferin kesin zamanını Allah bilir. Bu durumda mücadeleye devam edip sabretmekten başka çâre yoktur. Çünkü “Allah sabredenlerle beraberdir”¹² İşte Âkifin yaptığı da herkesle bu duyguyu paylaşmaktır.

VI

**Bastığın yerleri “toprak!” diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.**

Toprak basit ve sıradan bir kelimedir. Onu azîz yapan; uğruna verilen can, yoluna dökülen kandır. Mithat Cemal Kuntay'ın dizeleri toprak-vatan ayırımını çok güzel ortaya koyar:

“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır

Toprak, eğer uğruna ölen varsa vatandır.”

¹¹ Kur'ân-ı Kerîm, Sure 61. ayet.13

¹² Kur'ân-ı kerîm, Süre, 2, Âyet, 153

Bize atalarımızın teslim ettiği “toprak” değil, vatandır. Vatan milletin evidir, yurdudur. Yurt Türkçede ev, bark demek olup mahrem sayılır. Yurdumuz atalarımızın anıları bulunan tarihimizdir, Çocuklarımızın yaşayacağı geleceğimizdir. Bugün bizlere şehitlerin emaneti olan bu yurdu onları incitmeyecek şekilde korumamız gerekir. Bedeli kanla, canla ödenmiş bu vatan mukaddestir. Tanrı, kendisi için can vermekten çekinmeyen şehitleri, yine kendisinin ödüllendireceğini söyler. Bu ödül doğrudan cennettir. Tanrı ifadesiyle söylemek gerekirse; “Şehitler Ölmez!”¹³ Onun için herkese uygulanan dînî formaliteler onlara uygulanmaz ve elbiseleriyle gömülürler. Tanrının şehitlere vaat ettiği “cennet” şehitlerimizin buldukları yerdir. Şehitlerimiz bu topraklarda yattıklarına göre; yurdumuzun her tarafı cennettir. Dünya fânî, cennet bâkîdir. Şehit canlarıyla, gâzî kanlarıyla meydana getirilen bu cennet vatanın değeri ölçülebilir mi? Bâkî vererek fânî almak bir aldanmadır. Böyle bir hata hem şehit atalarımızı incitir hem de doğru olmaz. Buradaki hatırlatma böyle bir yanlış alış-verişi önlemek için yapılmaktadır.

VII

**Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fişkırarak toprağı sıksan, şüheda!
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.**

İstiklal Savaşı sırasında Anadoluyu âdeta yürüyerek gezen Mehmet Âkif, “cennet vatan”ın düşmanlarca harap edilmesine rağmen, hâlâ duran güzelliğini yakından görmüştür.¹⁴ Önceki kıt’a ile benzer duyguları işleyen bu kıt’a, Vatanın güzelliğini hatırlattıktan sonra, onun uğruna verilen canların çokluğunu “Şüheda fişkırarak toprağı sıksan, şüheda!” diyerek çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur.

Dünyada her şeyin bir bedeli vardır. “Cânân”ın bedeli “can”dır. Bu topraklar nice sevgililerin aziz canları verilerek vatan haline getirilmiştir. Bu sebeple vatan ile sevgili arasında değer bakımından bir fark yoktur. Hattâ bu şiirde vatan, sevgiliden daha kıymetli düşünülmüştür ki, doğrudur. Sevgili de, yurt da kişilerin mahremidir. Vatan sevgilinin yaşadığı yer, onun barınağı olduğuna göre; vatan olmazsa sevgili nerede barınacaktır? Böyle bir durumu yaşamak bir tarafa, hayal bile etmek insanları çok üzer. Bu sebeple Allah canımızı, canımızdan çok sevdiğimiz insanları, varımızı yoğumuzu her şeyimizi alsın, ama bunlara karşılık; bizi yaşadığımız sürece “tek” vatanımızdan ayrı düşürmesin!. Bu bizim O’ndan “tek” isteğimizdir. Bu ifade hem duâ hem de vasiyet gibidir. “Tek” kelimesi hem “tek istek”, hem de “tek vatan” anlamını verecek şekilde kullanılmıştır. İstiklal marşının genelinde rastladığımız buna benzer ustaca kullanımlar Mehmet Âkif’in üstün özelliklere sahip bir şâir olmasından dolayıdır.¹⁵

VIII

**Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar ki şehâdetleri dinin temeli
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.**

¹³ Kur’ân-ı Kerîm, Sûre,2 Âyet,154.

¹⁴ Banarlı, a.g.e. s.1154

¹⁵ Kaplan,a.g.e. s. 83.

Milleti oluşturan faktörlerden biri de dindir. Din toplumları bir arada tutmada önemli bir harçtır. Türk milleti tarih boyunca bütün dinlere saygılı ve hoş görülürken, kendi dinine bağlı yaşamış bir toplum olarak bilinir. Mehmet Akif'in hayatı incelendiğinde onun aynı duygular içinde bulunan samimi bir müslüman olduğu görülür. Şairimizi bu dörtlükte samimi bir şekilde dua ederken görüyoruz. Duâlar ya sıkıntıdayken, o sıkıntıdan kurtulmak için; veya huzurlu iken sıkıntıya düşmemek için yapılır. Bu kıt'ada ve İstiklâl Marşının genelinde kullanılan yakarışlar zor günlerden kurtulmak içindir. Allah, Kitabında "Kullarıma söyle; Ben (onlara) çok yakıным. (Onlar) Bana dua ettiği vakit, dua edenin dileğine karşılık veririm."¹⁶demektedir. Bunun için zayıfın, mazlumun duası önemlidir. Peygamberimiz de bu anlamı pekiştirecek şekilde "Dua inananın silahıdır" demiştir.¹⁷ Çanakkale Savaşından sonra, İstiklal Savaşında da düşmanın "çelik zırhlı duvar"larının yıkılması, "îman dolu göğüs"lerden göğe yükselen dualarla olmuştur dense hata olmaz sanırım.

Aynı dörtlükte, Hakk için, Hakk din için şehadetin eşiğinde bulunan bir insanın, dua şekline gelmiş bir vasiyeti ile karşılaşılıyor. Dîni duygulara önem veren bir milletin dünyada göreceği en büyük zulümlerden biri, "Kelime-i Şehâdet"leri ve "Tevhîd"i ile günde beş defa müslümanlara "sulh/barış" telkini yapan ezanın susmasıdır. Değişik vakitlerde değişik makamlarla ve yüksek sesle okunan bu ezanlar, dîni ve istiklâli dünyaya haykıran bir serenâttir. Yine ezan, bir müslümanın dinlemeğe doyamadığı, duymaktan bıkmadığı dünyanın en güzel güfte ve bestesidir. Dizedeki "şehâdet" kelimesi de ustaca kullanılan kelimelerden biridir. Kelimede kullanılan birinci anlam, ezanda geçen "eşhedü en lâ ilâhe illâ'llah" ve "eşhedü enne Muhammeden resûlü'llâh" söyleyişini hatırlatırlatacak şekilde kullanılmış olmasıdır. İkinci anlam ise; ezanın duyulması dînin var olduğuna ve istiklâle "şehadet/tanıklık" eder anlamını verecek şekilde kullanılmasıdır. Bu iki anlam birbirine bağlı gibidir. Çünkü "kelime-i şehadet" getirilmeden müslüman olunmaz, ezan olmayan ülkede islamiyetin varlığı belli olmaz.

IX

**O zaman vecd ile bin secde eder-varsana-taşım,
Her cerihamdan, ilâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fıskırır ruh-ı mücerret gibi yerden naaşım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.**

İnsanın dualarının kabul olduğunu görmesi büyük bir mutluluk sebebidir. Secde bir teşekkür eylemidir. Şairin esasen Allah'tan istediği ülkesini huzur ve mutluluk içinde yaşatmasıdır. Bu gerçekleşirse yaşayanlar kadar, Hakk için, bu vatan için canını verenler şehitler de mezarlarında huzurlu ve rahat olacaklardır. Bu mutluluğun tek formülü "Bayrak inmemeli, Ezan susmamalıdır". İşte o zaman, sevinçten, bütün varlığı ile kanlı göz yaşları içinde, -eğer kalmışsa- mezar taşının bile secde ettiği, Allaha şükür ettiği görülecektir. Bu sevinç ve mutlulukla mezardaki naşı dahi kütlesine bakmaksızın soyut bir rûh gibi göklere yükselip, "başı göğe erecektir."

Dörtlükte isteğin ısrarı açıkça görülmektedir. Mehmet Âkif, isteklerinin gerçekleştiğini görmeden ölmesi durumunda âdetâ "gözleri açık gideceğini", mezara girse bile bu temennilerinden vaz geçmeyeceğini güçlü bir ifâde ile belirtmektedir.

¹⁶ Kur'ân-ı Kerîm, Sûre,2 Âyet.186

¹⁷ Kenzü'l-Ummâl, C.III s.272 H.No. 6505. ayrıca: Hakîm, Müstedrek, C.I. H.No.492

**Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl**

Şiirin son kıt'asında şâirimiz zafere ve milletine duyduğu güven ve içinde duyduğu huzurla seslenmektedir. Şairin ve milletin beklentisi şudur: Şanlı hilâl göklerdeki yerini alacak, al şafaklar gibi gururla dalgalanacak, buna karşılık milletin de onun uğruna döktüğü kanlar helâl olacaktır.

Şiirin ilk kıt'asında görülen endişe, bu kıt'ada yok olmuştur. İlk kıt'ada ifade edilen korkunun kaynağı gece öncesi gurûp vakti şafağın kızılığı iken,¹⁸ bu kıt'ada genellikle müjdeli zamanlar için kullanılan sabah şafağı kızılığıdır. Bu kullanımda hem zafere olan inancı, hem de karamsarlığın yerini alan güçlü umut duygusunu buluruz.

Bu dizelerde hilâlin çatık kaşlarını değiştirip, milletine eskisi gibi tekrar güler bakmasını sağlayacak güvence verilmektedir: "Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl". Bu güvencenin arkasında hiç şüphesiz Hakk'a duyulan güven vardır. Esâsen zafer, Hakk'a tapan ve doğruluktan ayrılmayan büyük Türk milletinin en tabîî hakkıdır. Zafer günü heyecanı içerisinde olan şâir; Bu dörtlük aracılığıyla, Türklerin istiklâle olan tutkunluğunu bir kez daha bütün dünyâya haykırmıştır.

Edebiyat Tarihinde genellikle İslamcı bir şair olarak nitelenen Mehmet Âkif, İstiklâl Savaşı yıllarında Türk milliyetçiliğinin şâiri olmuştur.¹⁹ Kurtuluş Savaşı sürecinde Anadolu'da başlatılan millî mücadeleye katılmış vatansever bir insandır.

"İstiklâl Marşı" Türklerin Anadolu'da başlattıkları İstiklâl mücâdelesini başlangıcından bitişine bütün endişeleri, acıları, heyecanları ve sonundaki mutluluğuyla bir bütün olarak vermiştir. Bütün bunları verirken Mehmet Akif asla karamsarlığa düşmemiştir. Onu tanıyanlar "Âkif'in şiirlerinde karanlık yok"²⁰ derlerdi. Bu güzel şiiri Âkif milletine hediye ederek, Safahat adlı eserine almamıştır. Rûhu şâd olsun

Kaynakça

- Mehmet Kaplan, Edebiyatımızın İçinden, İst. 1978
- Mithat Cemal, Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif, Ank., 1986
- Haluk Oral, Şiir Hikayeleri, İstanbul, 2008, s.30-31.

¹⁸ Banarlı, a.g.e. s.1156

¹⁹ Banarlı, a.g.e. s.1155

²⁰ Mithat Cemal, a.g.e. s.260

- Banarlı,Nihad Sâmi,Resimli Türk Edebiyatı Târihi, İst.,2004. C.II. s.1155
- Emin Erişirgil, İslâmcı Bir Şairin Romanı,(Haz. Prof.Dr. Aykut Kazancıgil, Prof.Dr. Cem Alpar) Ank., 1986,
- Kur'ân-ı Kerîm
- Kenzü'l-Ummâl, C.III s.272 H.No. 6505. ayrıca: Hakîm, Müstedrek, C.I. H.No.492